Prof. Sakari Melander
24.1.2023

Vastaukset eduskunnan hallintovaliokunnan HE:tä 217/2022 vp ja HE:tä 275/2022 vp koskeneessa asiantuntijakuulemisessa 17.1.2023 esitettyihin kysymyksiin

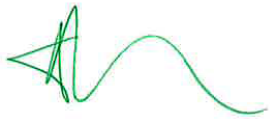
1. HE:n 217/2022 vp ja HE:n 275/2022 vp johdosta eduskunnan hallintovaliokunnassa 17.1.2023 järjestetyssä asiantuntijakuulemisessa esitettyihin kysymyksiin pyydettiin vastauksia kirjallisesti. Valtaosa kysymyksistä oli kohdistettu ensisijaisesti esitysten valmistelusta vastaavien ministeriöiden edustajille Esitän alla vastaukseni sellaisiin asiantuntijakuulemisessa esitettyihin kysymyksiin, jotka oli tulkintani mukaan kohdistettu kaikille asiantuntijoille.

2. Asiantuntijakuulemisessa tiedusteltiin, minkä vuoksi esitykset eivät sisällä ehdotusta jälkikäteen ilmoitettavasta paikkaan kohdistuvasta etsinnästä. HE:ssä 217/2022 vp (s. 103–104) todetaan, että asiaa harkittiin pakkokeinolain muutostarpeita selvittäneen työryhmän mietinnössä. Mainitussa mietinnössä suhteellisen kattavasti perustellaan, minkä vuoksi työryhmä ei päätynyt ehdottamaan jälkikäteen ilmoitettavaa paikkaan kohdistuvaa etsintää koskevaa sääntelyä (Pakkokeinolain muutostarpeiden tarkastelu. Työryhmämietintö. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2022:1, s. 51–53). Työryhmämietinnössä (s. 53) todetaan, että asiaa koskevalla ehdotuksella olisi suuri periaatteellinen merkitys ja että asiaa koskeva ehdotus tuotiin työryhmän käsittelyyn suhteellisen myöhäisessä vaiheessa työryhmän toimikautta. Nähdäkseni työryhmämietinnössä asian suhteen esitetty on perusteltua. Periaatteellisesti merkittäviä ehdotuksia tulee valmistella huolellisesti ja niihin riittävästi aikaa käyttäen, minkä vuoksi asiaa koskevan ehdotuksen tekemättä jättäminen nyt käsillä olevissa ehdotuksissa on perusteltua.

3. Asiantuntijakuulemisessa tiedusteltiin, ovatko poliisilaki, esitutkintalaki ja pakkokeinolaki ajan tasalla ottaen huomioon tämänhetkinen yhteiskuntatodellisuus, jossa esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden toiminta vaikuttaa olevan mahdollisesti lisääntymässä tai muuttamassa muotoaan (esim. ajankohtaisen keskustelun kohteena viime aikoina olleet ns. katujengit). Selvää nähdäkseni on, että yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta sekä rikosten tutkinnasta vastaavien viranomaisten toimivaltuuksien tulee olla näiden viranomaisten tehtävien asianmukaiseksi toteuttamiseksi riittävällä tasolla. Poliisilaki ja pakkokeinolaki sisältävät kuitenkin varsin laajat esimerkiksi poliisin toimintaa koskevat toimivaltuudet. Luonnollisesti on jatkuvasti seurattava, ovatko toimivaltuudet ajan tasalla ja sitä osaltaan toteutetaan myös nyt käsiteltävänä olevissa esityksissä.

4. Asiantuntijakuulemisessa tiedusteltiin, minkä vuoksi HE:n 217/2022 vp sisältämän 1. lakiehdotuksen 4 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettu yleinen yhteydenpidon rajoittaminen olisi mahdollista vain erityisen painavasta syystä. Ehdotettua sääntelyä arvioitaessa on huomattava, että kysymys on hyvin merkittävästä yksilön yksityiselämän suojaan puuttuvasta rajoituksesta. Nähdäkseni momentissa yhteydenpidon rajoittamisen suhteen esitetty kynnys on perusoikeuksiin huomattavasti puuttuvan sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta perusteltu.

Espoossa 24.1.2023

Sakari Melander
professori